

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

¹ Shíí Paul, des'a'íí nshłj, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsąđí' naadiidzaago áyíílaahi;) ² Shíí hik'e odlą' bee shik'isyú bił nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánáńséh nagoznłíí bich'į' k'eda'uilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí la'íí bits'ą'dí' ilch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le', ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinchọ'húí bighą Jesus n'ídeltj, díí nchọ'go nagowaahíí yits'ą' nohwiníł doleelgo: ⁵ Kodí' hik'e dahazhį' Bik'ehgo'ihí'nań dážhọ ba'ihégošį le'. Doleelgo at'éé. ⁶ Nohwiká ánniidgo Christ biłgoch'oba'íí biyi' onohwinil n'íí dagoshch'į' bits'ą'zhį' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni lahgo at'éhi bich'į'go daahosohkaihíí baa shł díyagot'éé: ⁷ Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'ąą da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nłt'éégo baa na'goni'íí lahgo ádaile'go hádaat'j. ⁸ Áídá' néé dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosiiłni'íí lahgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bąngodot'aal. ⁹ Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'ąą n'íí lahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bąngodot'aal.

10 Ágádishñiigo ya' nnee bił daanshoq hileeh née, née Bik'ehgo'ihinañ zhá bił nshoq hishlee eh née? Ya' nnee bił daagoyilshóógo hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bił daagoyilshóógo hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áídá' shik'ííyú, yati' baa gozhóni baa nagoshñi'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonoñsihgo hasht'íí. 12 Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shił ch'et'áá da, áídá' Jesus Christ shił ch'í'nah áyílaahihi bee bígosíłsiid. 13 Jews daanlíni bi'okáahíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanoñsi, Bik'ehgo'ihinañ daayokáahíí ha'ánátséhií nyeego biniidaagonk't'éégo shinagha nakai ni', da'ílií hishchiigo ch'éh at'íid: 14 Jews daanlíni bi'okáah bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bił hat'í'ihíí bił dáledaahonsdzaahi bitisgo gonsáá ni', bits'á'dí' hadaalinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázhó hásh't'íí ni'. 15 Áídá' doo hwahá goshlee dadá' Bik'ehgo'ihinañ hashíłt'íí, ła'íí shaa ch'oba'íí bee shiká áñniidá', 16 BiYe' shił ch'í'nah áyílaa, nnee doo Jews daanliñ dahíí bitahyú baa nagoshñi' doleelhií bighá shiká áñniid; áídí' doo hadín dagoshch'í' baa bił nagoshñi' da ni': 17 ła'íí Jerúsalemyú dashínktségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'í' oyáá da; áídá' Arabiayú oyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. 18 Áídí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'ádah bił sheiskáa. 19 Jesus binadaal'a'á ła'ihíí dała'á zhá hish'íí ni', nohweBik'ehñ bik'isn, James holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihinañ shá yígółsi, doo lé'ishchoo dago díí bee nohwich'í' k'e'eshchiihií. 21 Ái bikédí'go ni' Sýria ła'íí Cilícia daagolzeeyú nýyáá; 22 Judéagee

ha'ánázéh nagoznili Christ daayokaqahí doo hwahá daashiltséh dadá': ²³ Díí zhá shaa ch'iniigo daidezts'aa, Án nohwiniidaagodeláa n'íí, odlá' da'ilíí yilchíigo ch'éh át'íí n'íí, da'án k'adíí da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih laa, ch'inií. ²⁴ Áík'ehgo shíí shigha Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzí lək'e.

2

¹ Áídí' díí'ts'adah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íí Titus bił onanáshkai. ² Jerúsalemyú nádishdáh doleekí shil ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlii dahíí bitahyú yati' baa gozhóni baa yánáshtihíí ákú baa nadaagosisni', nnee nkt'éégo daach'idnksiníí zhá dasahndi baa bił nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'ilíizhí' na'isiidhi at'éé, dánko da'ilíizhí' na'sízíid doleekhi at'éé. ³ Ákú Titus holzéhi bił nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabihniid da, Greek nlii ndi: ⁴ Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'iiníí hah ádaabidines'iid, áí Jews bich'í' begoz'aaníí bee isnáh daandlii n'íí Christ bits'á' nohwinilhíí yidaagoksihgo, isnáh ánadaanohwidle'go hah ádaanest'iid: ⁵ Áí doo hodaayéelts'aa da ni', dét'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihíí dayúweh nohwitahyú begoldoh doleekhíí bigha. ⁶ Nnee daach'idnksiníí, (ágádaat'eesha' ndi doo shil hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa dálet'eego yaa natsekees:) áí nnee nkt'éégo baa ch'iniihíí díí baa yashti'íí doo hak'i la' baa dahnágóst'áá golzeego shil nagolni' da: ⁷ Ndihií Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aqahíí

k'ehgo shíí, n̄nee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí bich'í' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aq̄go yídaagos̄j̄id; ⁸ (Bik'ehgo'ihí'nań, Peter n̄nee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíí, da'án shíí áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanl̄j̄i dahíí bich'í' yánáshtihgo;) ⁹ Áík'ehgo James, Céphas, ła'íí John, n̄dzilgo bi'ok̄aah yee ínashood yit'ááh naziiníí k'ehgo baa nats'gokeesíí, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí shaa det'aq̄híí yídaagos̄j̄idá', bil dała' daasiidl̄j̄igo Barnabas hik'e shíí k̄l̄ lák'edaadeln̄iigo gádaanohwił̄nii, Nohwíí doo Jews daanl̄j̄i dahíí bich'í' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' dekai. ¹⁰ Díí zh̄a gánádaanohwił̄do'n̄iid, Tédaat'iyéhíí bínádaał̄niih; áí shij̄íí dawa bee biká hásh̄t'íí ni'. ¹¹ Áidí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíí bigh̄a dábiniih̄i' áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanl̄j̄i dahíí yil̄ da'iȳaą: áidá' áí n̄neehíí hikaidá' t'aq̄zh̄i' áinzigo its'á'idelt̄j̄i, circumcise zhińéégo daanliiníí yénáldzidhíí bigh̄a. ¹³ Áidí' Jews daanl̄ini ła'ihíí Peter adzaahíí bigh̄a bíí áldó' t'aq̄zh̄i' ádaasdzaa l̄ék'e, Barnabas ndi itah ágát'éé sil̄j̄i. ¹⁴ Áí n̄neehíí yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihíí doo bikísk'eh ádaat'ee dahíí bígos̄l̄s̄j̄idá' dawa bináál Peter gáldéniid, Ni, Jew n̄l̄j̄i ndi doo Jews daanl̄j̄i dahíí ádaat'eehíí k'ehgo ánt'ééyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigh̄a doo Jews daanl̄j̄i dahíí dabini'aq̄yú Jews ádaat'eehíí k'ehgo ádaanoht'eego n̄k't'éé, daabił̄nii l̄áq̄? ¹⁵ Doo Jews daanl̄j̄i dahíí doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' néé, Jews daandl̄j̄igo daagos̄iidliiníí, doo

áí k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díí bídaagonlzi, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ánách'ot'ííhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'ée da, áídá' Jesus Christ ch'odlaąhíí zhą bighą: áík'ehgo danée ndi Jesus Christ daahosiidlaąd, Christ daahohiidlaąhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú ádaat'éhi daanohwińńi doleelgo, doo begoz'aaníí bikísk'eh ánadaahiit'ííhíí bighą da: nnee doo ła' begoz'aaníí yikísk'eh ánát'ííhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú át'ée da. ¹⁷ Áídá' Christ biláhyú nł'éeego ádaat'ee daanohwił'idi'ńńi hádaahiit'íídá', née Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwigoziidyúgo, ya' áí bighą Christ nchọ'íí bich'í' nohwelnáá née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'ąągo baa yashti' n'íí nł'éeego baa yánashtih lėk'eyúgo, shíí nnee ilsihi nshłııgo shıgızı. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánánsht'ee dahíí bighą begoz'aaníí bich'í' dasitsąá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań zhą bich'í' hinshńaa. ²⁰ Tsı'ılma'áhi biká' Christ bıl dasitsąá, ndi hinshńaa; áídá' doo shíí hinshńaa da, Christ shiyi' golııgo án bee hinshńaa: k'adíí shits'í bee nashaahíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hoshdlaągo bee nashaa, án bıl nshoągo bi'ihí'na' shá nyiné'go shá daztsąą. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bılgoch'oba'íí bee Christ nohwainł'ıńı doo da'ılı hosh'ńıı da: Jews bich'í' begoz'aaníí bee nnee dábik'ehyú ádaat'ee daasilııyúgo, Christ daztsąąhııshą' doo ılıı da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohłıni, doo daagonohsąą

dahíí, hadín láá k'izénohwideznilgo da'aniigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolijj? Nohwíí nohwinadzahgee Jesus Christ tsj'ikna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwił ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díí zhá nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'j' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą Holy Spirit nohwaa daadest'ąą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaąhíí bighą née? ³ Nt'é bighą áík'ehgo doo daagonohsąą da? Ya' Holy Spirit bee inashood daasolijj, n'íí k'adíí dánohwíí ánadaaht'ijj'íí bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'iljizh'j' ląągo goyéégo nohwich'j' nagoyaa lán gá? Da lán shj go'j'. ⁵ Bik'ehgo'ihj'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íí, la'íí nohwitahyú godiyj'ngo ánát'ijj'íí, ya' Jews bich'j' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą ánát'ijj'íí née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaąhíí bighą ánát'ijj'íí née? ⁶ Da'anijj nohwi'odlą'híí bighą. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihj'nań yosdlaąd, áík'ehgo bi'odlą'híí bighą dá bik'ehyú át'éégo bá hótag lék'e. ⁷ Áí bighą díí bídaagonoksj le', nnee bi'odlą' daagolínj'íí áí da'anijj Abraham bichągháshé daanjij. ⁸ Doo Jews daanjij dahíí Christ daayodlaąhíí bighą binchọ'íí yits'ą'zhj' Bik'ehgo'ihj'nań ch'ínadaabidonijj'íí dabíntsédá' Bik'ehgo'ihj'nań biyati' bek'e'eshchiinj'íí ch'í'nah alzaa, áí dabíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'j' yá'iti' gánjigo, Nnee iltah át'éégo hadaazt'í'íí dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleek, nij. ⁹ Áík'ehgo nnee Christ daayodlaąhíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihj'nań yodlaąhíí, bilgo biyaa daagozhóni at'éé. ¹⁰ Áídá' Jews bich'j'

begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bił ch'ídaagosdíní ádaat'ee: gáníigo bek'eeshchijí, Nnee daantíígee begoz'aaníí naltsoos besi'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, la'íí doo ye'ánát'ijí dahíí bił ch'ígodíní at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh at'ééhíí zhá bighą dávik'ehyú át'ééhíí nt'éégo bígózi, bek'eeshchiiníí gánííhíí bighą, Hadín dávik'ehyú át'ééhíí odlą' zhá yee hińaa doleeł. ¹² Jews bich'í' begoz'aaníí, da'ohdlaayúgo zhá hasdahkáh, doo nohwikńii da, áidá' gánohwikńii, Begoz'aaníí ánííhíí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhí' daahohńaa doleeł. ¹³ Jews bich'í' begoz'aaníí bee bił ch'ígodíní bits'á'zhí' Christ bidikíí yee nadaanohwihesńii, dabíí nohwá bił ch'ígodijíhíí silijí, gáníigo bek'eeshchijíhíí bighą, Hadín tsj'ılna'áhi biká'dí' nahitíjíhíí bił ch'ígodíní at'éé, ńii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ biláhyú doo Jews daanlijí dahíí aldó' daabíyée doleełhíí bighą adzaa; la'íí néé Jews daandliiníí, doo Jews daanlijí dahíí biłgo nohwi'odlą' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'ąą n'íí, daanohwíyée doleeł. ¹⁵ Shik'íyú, nnee ánádaat'ijíhíí baa nohwil nagoshńi'go nohwil ch'í'nah ashłe'; nnee la' biyééhíí la' yaa yidin'ąągo naltsoos bee niłtsoozíí doo hadín yiká' nnánótijí at'éé da, dagohíí yínágado'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'á'dí' hadaahłchíhíí ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii. Hadaahłchíhíí ląągo doo ńii da, áidá' dałá'á zhá ba'det'ąą, ńii, aí Christ. ¹⁷ Díńko

áldishnii, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Abraham bilgo la'det'aanii Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań ndzilgo áyúílaa, áídí' dí'í gonenadinhíi biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi yángon'áá lək'e; ndi ái yángon'áanii Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Abraham bilgo la'det'áá n'íi doo yiká' nnánótíi at'ee da, ái Abraham ba'det'aanii bee bich'í' ha'odzii n'íi doo da'ílíi yółchíi át'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi yángon'áanii bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aanii doo bits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ya'den'áá n'íi zhá bee hasdách'igháh, ái Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aanii nt'é bighá alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánadaat'íił dahíi ái yee yídaagołsijh doleelhíi bighá, Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi dała'á zháhíi ba'det'aanii hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii Abraham hat'í'íi déł'ihézhí' yit'ááh nakai doleelgo yángon'áá; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aanii yee nohwaa ndaagoz'áá, la'íi nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníi doo dała'á yigizhgee sizíi da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizíi, ndi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham dasahńdi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii ya' Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi ba'det'áá n'íi yókáal' née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aanii be'ihí'naago nohwainé' lək'eyúgo, ái begoz'aanii bikísk'eh ádaant'eeyúgo dávik'ehyú ádaant'ee doleel' ní'. ²² Áídá'

Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiní gáníí, Nnee dawa ncho'go ágot'eehíí ha'ábisnil, nii, áik'ehgo Jesus Christ daayodlaahyúgo zhá Bik'ehgo'ihinañ ch'ídaabidoniiigo ba'det'aa n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidlaago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótáá hileeh dadá', begoz'aaníí nohwebik'ehgo ádaant'ee ni', odlá'íí nohwá ch'í'ótáá silijzhí'. ²⁴ Begoz'aaníí lah nohwíł ch'ígó'aahíí nlii ni', Christ bich'í' nnohwinííł doleeigo, án daahohiidlaahíí bigha Bik'ehgo'ihinañ ch'ínádaanohtwinííł doleeigo. ²⁵ K'adíí odlá' nohwá ch'í'ótáá silijigo ilch'ígó'aahíí doo dayúweh nohwebik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidlaahíí bigha daanohtwigha Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanohtji. ²⁷ Nohwíí baptize ánohtwi'deszaahíí bee Christ bił dała'á daasolijiyúgo, diyagé ádaagoch'idle'híí k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlii dagohíí Greek nlii doo daadohtni da, isnáh nlii dagohíí doo isnáh nlii da, nnee nlii dagohíí isdzán nlii doo daadohtni da; daanohtwigha Christ Jesus bił dała'á daanohtji. ²⁹ Christ bíyéé daanohtjiyúgo, Abraham bits'á'dí' hakinolt'aaníí daanohtji, Bik'ehgo'ihinañ Abraham ya'den'áá n'íí nohwich'í' begolzaa.

4

¹ Díínko áldishnii, chagháshé la' bitaa bíyéehíí bíyéé doleeł ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh nliihíí k'ehgo at'éé, bitaa bíyéehíí dawa yebik'eh doleeł ndi; ² Áídá' bilch'ígó'aahíí la'íí bíyéé doleeł yebik'ehíí binádéz'íí, hagee bitaa yee bángon'áázhi'. ³ Da'ágát'éégo néé chagháshé

k'ehgo daandlijdá', díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahíi isnáh ádaanohwiłsi ni': ⁴ Áidá' dábik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yides'a' lék'e, án isdzán bishchíi, Jews bich'í' begoz'aaníi bit'ááhzhí' gozlii, ⁵ Nnee ái begoz'aaníi isnáh ádaabiłsiníi bidikíi bee nanáyihilniigo ch'ínáyiniíł doleełgo gozlii, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlii doleełgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanohlíihií bigha, biYe' biSpirit nohwijíi yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Ái bigha doo dayúweh isnáh níłi da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé níłi; bizhaazhé níłiyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi Christ biláhyú níyéé doleeł. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonołsih dadá', bich'í' da'ch'okąąhíi daazhógo ádaat'éhi daahokąąhgo bi'isna' daanohlíi ni'. ⁹ Áidá' k'adíi Bik'ehgo'ihí'nań bídaagosołsijdá', án nohwídaagosiıjdá' áldishniı, hant'é bigha dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahíi t'ąqzhí' bich'í' ánádaahne'? Ái doo ndzil da, la'íi da'ílinéhi ádaat'ee, ái bi'isna' daanohlíigo hánádaht'íi néé? ¹⁰ Lahgee godilziigo yołkaahíi, lahgee dahnáyit'íhií, lahgee goldohíi, lahgee lenágodáhíi daadinolıi láá. ¹¹ Da'íłizhi' nohwitahyú na'isiid ni' nsiigo láágo natseskees. ¹² Shik'íiyú, ánsht'eehíi k'ehgo ádaanoht'ee doleełgo nádaanohwoshkaąh; shíhií da'ádaanoht'eehíi k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'í' nchọ'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yashti'dá' shits'ı baa dahgoz'ąągo nohwaa niyáágo bídaagonołsi. ¹⁴ Shits'ı baa dahgoz'aaníi bee nanohwi'dintaah

ndi, doo da'ílinégo ádaasho'níi da, doo shits'á'zhì' ádaasohdzaa da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'híi k'ehgo ndaashidołtj, Christ Jesus ndaadołtj'ihíi k'ehgo ndaashidołtj. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwił daagozhóq n'íi ya' doo bínádaaħniih da née? Dzaq nohwaa nagoshni', bígonedzaayúgo dánohwíi nohwináá hadaasohnilgo shaa daasohnil doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'ì' yashti'híi bigha ya' nohwik'edaadinshniihgo ádishni daanoħsì née? ¹⁷ Ái nneehíi, nohwił ch'ídaago'aahgo ádaadil'iiníi, nł'éégo nohwich'ì' yádaakti' ndi, doo da'anii nohwá nł'éé da; ái bee shits'á' nohkángo ánohwile'go, bíi zhinéégo ádaanoht'ee daaħteehíi bigha ádaanohwiknii. ¹⁸ Áidá' da'anii nł'éégo ágot'eehíi bigha nnee nł'éégo nohwich'ì' yádaakti'ihíi nzhq, dávik'ehn, doo dashíi nohwił nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanoħkni, isdzán iłchíigo bił nádi'nñiihíi k'ehgo nohwá shiniinágonł'éé, Christ bi'at'e'íi beádaanoht'ee daasolijzhì', ²⁰ Nohwíi nohwaa shił nagokihíi bigha dá'ad hadó' akú nohwił daansħj le' nsj, áik'ehgo iłtah at'éégo bee nohwich'ì' hadaasdzi' doleel ni'. ²¹ Shił nadaagołni', nohwíi, Jews bich'ì' begoz'aaníi be'ádaanoht'ee hádaaht'iiníi, begoz'aaníi áníihíi doo bídaagonołsì da gá? ²² Díik'ehgo nko bek'e'eshchj, Abraham biye'ke naki lék'e, dał'a isdzán isnáh nłinihíi bizhaazhé, la'ihíi isdzán doo isnáh nłini dahíi bizhaazhé biłgo. ²³ Isdzán isnáh nłinihíi bizhaazhéhíi chagháshé dándaagohileehíi k'ehgo gozlj, áidá' doo isnáh nłini dahíi bizhaazhéhíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníihíi k'ehgo begołnéhgo gozlj. ²⁴ Díi da'anii ánagot'ijłihi

bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: dúi isdzáné nakihíí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee lángot'aa lèk'ehíí nakiyú ágot'ehi yá nazij; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehíí nyilchíhi, án dzil Sinai golzeegee ngot'aanú yá sizíni. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dzil Sinai yá sizij, án dakú ni' biká' Jerúsalemhíí yaa nagolní', án bichagháshé bilgo isnáh daanlínihi. ²⁶ Áidá' Jerúsalem yaaká'yúhíí doo isnáh nlij da, aí née daanohwimaa nlij. ²⁷ Gáníigo bek'e'eshchij, Nil gozhóó le', doo íchíí dahíí nlini, nichagháshé da'ádiníhi; nil gozhóógo nnlwosh, doo nil nádi'diníih dahíí: isdzán biká' da'ádiní n'íi isdzán biká' golíni n'íi bitisgo bichagháshé láá. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'aa n'íi k'ehgo Isaac gozlij, née aldó' da'áik'ehgo Abraham bichagháshé daandlij. ²⁹ Áidá'go ágot'eehíí k'ehgo, chagháshé ndaagoleehíí k'ehgo bi'dizhchiiníí, Holy Spirit binawodíí bee bi'dizhchiiníí yiniigodnłsį, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hant'é níí gá? Gáníigo bek'e'eshchij, Isdzán isnáh nlini bizhaazhé bilgo ch'ínenyóód; isnáh nlini yishchínihíí bitaa biyéehíí doo biyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlini dahíí bizhaazhéhíí zhá biyéé hileeh. ³¹ Áik'ehgo shik'íyú, née isdzán isnáh nlini doo bichagháshé daandlij da, isdzán doo isnáh nlini dahíí bichagháshé daandlij.

5

¹ Christ ch'ínánohwińilhíí bigha nłdzilgo nasozij, Jews bich'į' begoz'aaníí doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'aazhį' bee ík'ínádaadohgisgo da. ² Shíí

Paul gánohwiłdishñii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lèk'eyúgo, nohwíí Christ doo nohwil daant'é da. ³ Nñee dała'á daanohtijee circumcise ádaanohwi'deszaahíí gádaanohwiłdishñii, Jews bich'ì' begoz'aaníí dázhọ dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'aa, doo lahzhi' zhá da. ⁴ Nohwíí dahadínta begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eehíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ánsht'ee daanohsiníí, Christ nohwich'ì'yúgo doo nt'é dago ádaanołsı; Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí doo hádaaht'ij dago bits'á'zhì' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odla' bee dávik'ehyú ádaant'ee doleełíí nohwá laalnéhíí ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bil dała'á ch'ilijyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíí doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odla'íí ko'ijóóníí bee ch'í'nah hileehíí zhá ílłí. ⁷ Ihách'ideskaihíí k'ehgo nt'éeego hohkeel ni'; hadín ląą nohwil godishkish lán, da'anii ágot'eehíí doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíí? ⁸ Hant'é k'ihzhì' ádaanohwizlaahíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ì' ánniidíí doo bits'á'dí'gohi at'éé da. ⁹ Bán benilzoolé da'ayáhago ik'áán nást'ódíí dahot'éhé daabíndiksołhíí k'ehgo doo nzhoq dahíí da'ayáhago bitah dench'aadgo dawa daayilchqoh. ¹⁰ NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshíí, lahgo ilch'ígót'aahíí dá baa natseskeesíí k'ehgo nohwíí alđó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleeł: hadín nohwil daagodikishíí, án baa yádotih. ¹¹ Shik'ííyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishñiigo nashaa lèk'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsı le'at'éé da. Ágádishñiigo nashaa lèk'eyúgohíí, tsì'ılma'áhi

doo baa yashti' le'at'éé da, áík'ehgo Jews daanliiníí doo dayúweh shich'í' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwíl daagodikishíí nohwits'á'zhí' nó'nííl dadó'. ¹³ Shik'íyú, dawa bíl ch'í'ótáqahíí bich'í' nohwí'dokeed ní'; áídá' doo áí bighá nchọ'go ánádaahiit'íígo nohwá bíl ch'í'ótáq daanohtí da, ndi kíl daanohtjóógo kíl ch'odaahníí. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dawa díínko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdí' gólííníí níł nzhọq le', dání ídíł njọqhíí k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo íłch'í' daadołghashyúgo, íłch'í' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzaq, dánko aqł daalołghał ako. ¹⁶ Díí gánohwíldishníí, Holy Spirit bee hohkaah le', áík'ehgo nohwits'í nchọ'go hádaat'iiníí doo beda'of'íí da. ¹⁷ Ko'at'e' nchọ'íí Holy Spirit yich'í' nagonłkaad, la'íí Holy Spirit ko'at'e' nchọ'íí yich'í' nagonłkaad: díí doo íłch'í' leht'ee da; áí bighá doo dahádaaht'ííyú ánádaaht'íí da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohtwiylaaayúgo, Jews bich'í' begoz'aaníí doo bit'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchọ'íí díínko bebígozih, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, nchọ'go natsíts'ikeesíí, nchọ'íí doo bich'í' t'aaqzhí' ách'ít'éé dahíí, ²⁰ K'e'eshchín daach'okáqahíí, ígonłgaashíí, ik'ech'inníihíí, la'ch'idit'áhíí, dawahá ídáhách'it'iiníí, ha'ishkeehíí, íłch'í' nagoch'inłkaadíí, íłts'á'zhí' ádaach'it'eehíí, la'íí da'aníí ágot'eehíí yits'á'zhí'go íłch'ídaago'aahíí, ²¹ La' bíyééhíí ídáhách'it'iiníí, its'izilheehíí, koł nágoodeyisíí, nchọ'íí baa goch'iníiníí, la'íí díí ba'ashhah ałdó' nchọ'go ánádaat'ííhíí: da'ádá' baa nohwíl nadaagosisní' níí baa nohwíl

nanádaagoshni', díi ye'ánádaat'jǐhíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bíyéé daaleeh da. ²² Áídá' nest'a' ch'il yiká' nánt'jǐhíí k'ehgo díínko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, koł ijóóníí, koł gozhóóníí, koł nkegohen'ááníí, bágoch'oho'aakíí, dawa bich'j' ch'izhóóníí, ko'at'e' nł't'ééhíí, kegondlǐjǐdíí, ²³ Kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'á'dí' doo bándaaagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiníí bi'at'e' nchq'ihíí bił daanzhqqgo yiká hádaat'jǐ n'íí tsǐ'ikna'áhi yídaayeskałhíí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadéltǐjǐ da le', doo nchq'íí bich'j' daakiil'aa da le', doo ła' bíyééhíí ídáhádaahiit'jǐgo nchq'go łaa natsídaahiikees da le'.

6

¹ Shik'íiyú, nnee ła' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziińíí, án baa daach'ohba'go bich'j' yádaakti'go t'ąązhǐ' nł't'éégo nkenánohołteeh; ni aldó' dánko áík'ehgo nanídi'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'j' nadaagowaagee lił ch'odaahnii le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'ol'jǐ doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgó ánsht'ee da, nzjyúgo, ích'j' nach'áhi at'éé. ⁴ Áídá' nnee dała'á daantǐjǐgee ye'ánát'jǐhíí hago'at'ééhíí ídineł'jǐ le', áík'ehgo dabíí bi'at'e' nzhqqyúgo, áí yaa bił gozhqó doleeł, doo ła'i nnee ye'ánát'jǐhíí bigħa da. ⁵ Nnee dabíí biyíl dahyoweelhíí k'ehgo nnee daantǐjǐgee bi'at'e' doo nzhqq dayúgo dabíí nabikt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań biyati'

baa bił ch'ígót'aahíí, bíyéehíí nkt'éhíhíí dawa lahzhí' hadín bił ch'ígó'aahíí yaa yihinił le'.
 7 Doo ích'í' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihí'nań doo hagot'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyhigéshi at'éé.
 8 Hadín bi'at'e' nchq'íí yee k'edileeyúgo ídıl ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí yinkt'áni at'éé. 9 Nzhqogo ánadaahiit'ííhíí doo bik'e híjkáh da le': dayúweh ágádaahiit'ííyúgo nkt'éégo da'inlt'aa. 10 Áík'ehgo nohwá ch'ígót'aa'dá' halaq nnee dawa bich'í' nkt'éégo ánadaahiit'íí le', ndi nnee Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaqgo bichagháshé daanliiníí itisgo ádaanzı le'. 11 Díí nchaago k'e'eshchiiníí dashíí nohwich'í' k'eshıchını daah'íí. 12 Nnee dabíí zhá nkt'éégo daabineł'úgo hádaat'iiníí circumcise ádaanohwi'dolneh daanohwiñii; Christ bits'ılma'áhi yaa yadaakti'yúgo dánko biniidaagonkt'éé doleelhíí bigha ádaanohwiñii. 13 Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaní doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwíí da'ádaanohwiñiiigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odlíigo yadaakti'húí bigha circumcise ádaanohwi'dolniiigo hádaat'íí. 14 Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń ts'ılma'áhi yiká' daztsaahíí zhá bee ída'oshdlíigo yashti'go Bik'ehgo'ihí'nań áshıtsı le', áí bee ni'godzán biká' ágot'eehíí daztsaahíí k'ehgo shich'í' at'éé, la'íí shíí áldó' ni'godzán biká' ágot'eehíí dasiıtsaahíí k'ehgo bich'í' ánsht'ee. 15 Christ Jesus bił dała'á daanohııyúgo, circumcise

ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo ílǵí da, ndi ánídégo ánádaanohwi'deszaahíí zhá ílǵí. ¹⁶ Díí ádishñihíí yíkisk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ilch'ǵ'gont'ééhíí ła'íí bilgoch'oba'íí bee yich'ǵ' goz'ąą le', áí da'anii Israel hat'i'íí daanliigo Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daanlii. ¹⁷ Kodí' godezt'i'go díí bighą doo hadín nashinkt'óg da le': ilk'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shiká'zhǵ' hit'ǵi. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí daanohwiyi' yuné' begoz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 2 Aug 2022

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049